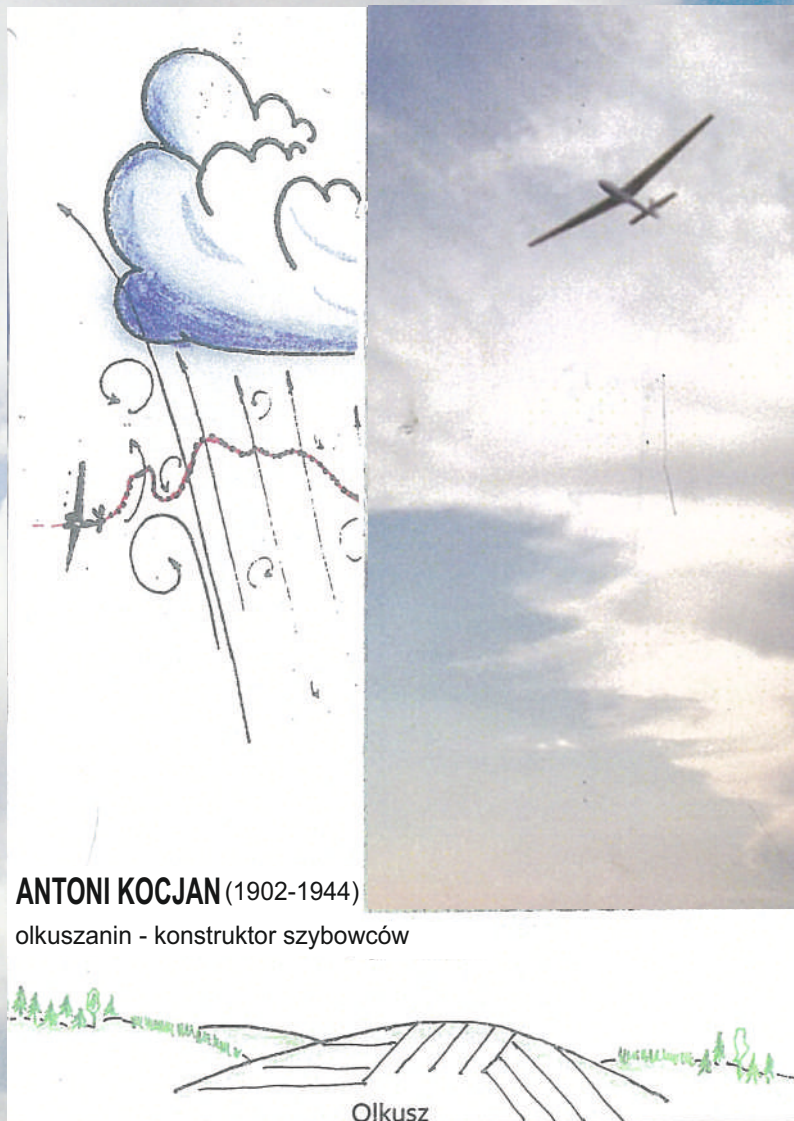

SP.OLKUSZ.PL

Powiat olkuski

ANTONI KOCJAN (1902-1944)

olkuszanin - konstruktor szybowców

Strona internetowa STAROSTWA POWIATOWEGO w OLKUSZU
Materiały z działalności koła "Ziem Olkuskiej" ZŻWP przy współpracy
z władzami samorządowymi powiatu olkuskiego (2016-2022)

Stanisław Bartoszcze

OLKUSZ

2022

*Chmury swoją budową upiększają przestrzeń naszej półsfery. Dlaczego nie spadają?
Kiedy wszystko i zawsze na ZIEMIĘ upada. Kiedy krople tej chmury nabierają prędkości
upadając na ZIEMIĘ chmury jakby nic znikają z pola widzenia.
Potęga ATMOSFERY ZIEMSKIEJ jest nieprzewidywalna!*

CZAS LATANIA SZYBOWCEM

na lotniskach:

Aeroklubu Lubelskiego w Radawcu

Bezmiechowej k/Leska

Szkoły Szybowcowej w Lęborku

Górskiej Wyczynowej Szkoły Szybowcowej A.P.R.L. „ŻAR”

w Międzybrodziu k/Żywca

*nakazuje przywołać do pamięci z Imienia i Nazwiska
w sto dwudziestą rocznicę urodzin*

ANTONIEGO KOCJANA - OLKUSZANINA - konstruktora szybowców.

pilot szyb. Stanisław Bartoszcze

GÓRSKA WYCZYNOWA
SZKOŁA SZYBOWCA A.P.R.L. „ŻAR” Międzybrodzie k/ ŻYWCA

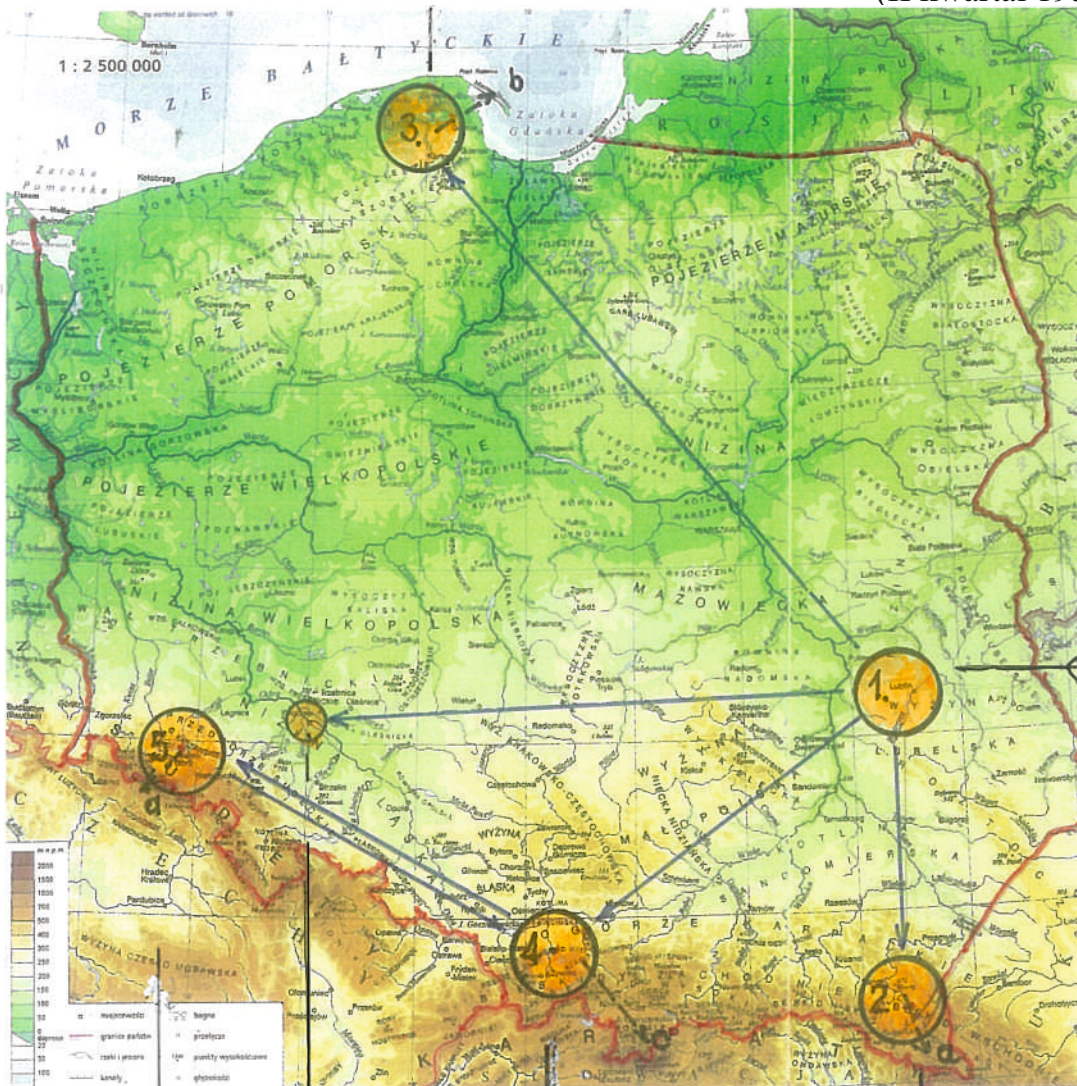
1958

LOTNISKA. Loty szybowcem (1956-1959)

3. SZKOŁA SZYBOWCOWA LĘBORK ul. GDAŃSKA

(Strzebielino - skoki spadochronowe)

(II kwartał 1958)

Aeroklub Lubelski
Lublin
ul. J. Osterwy
(1956-1959)
1. Lotnisko
Radawiec Duży
(1956-1959)

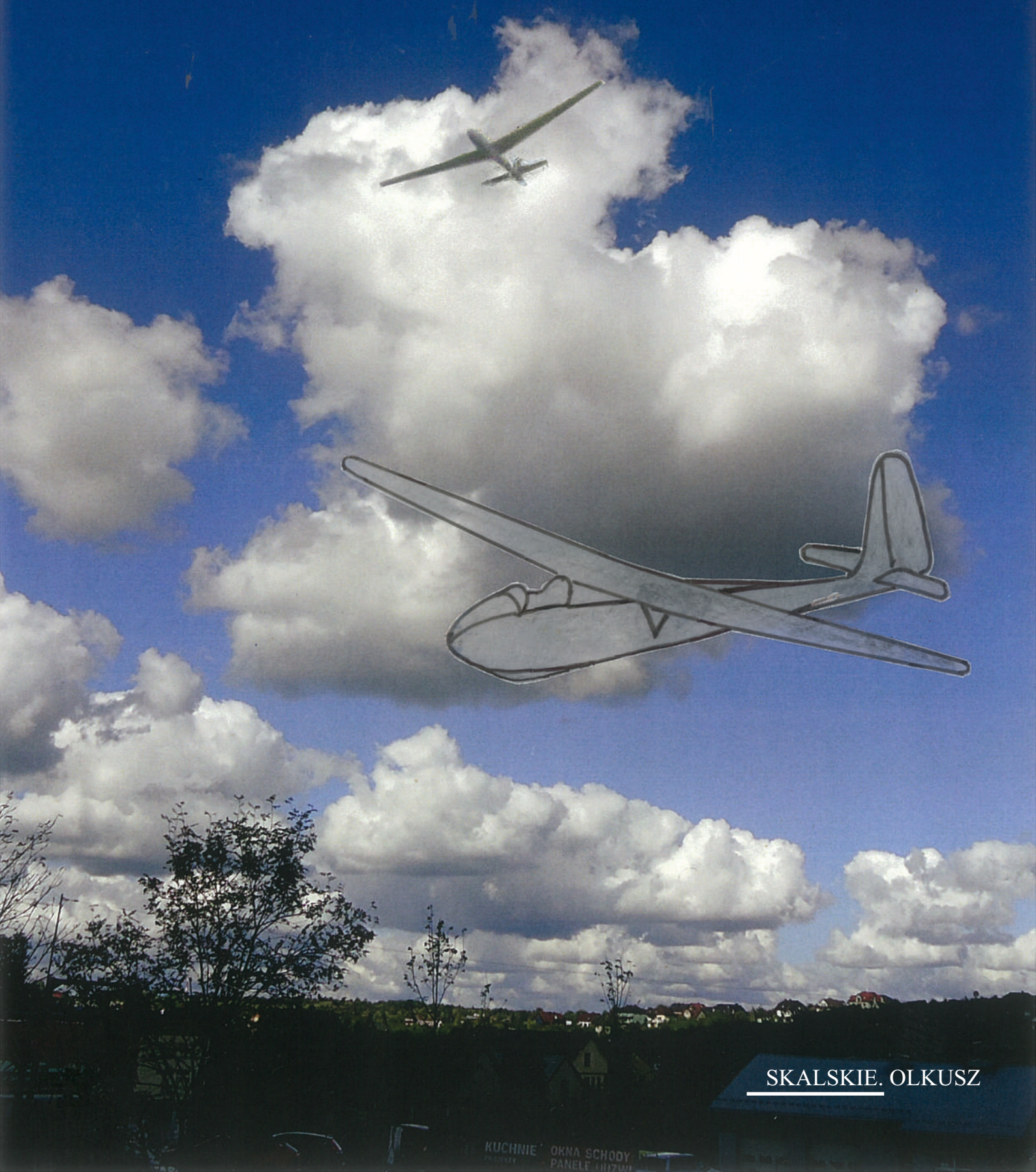
Wojskowy
Instytut Medycyny
Lotniczej. Wrocław

5. Szkoła Szybowcowa
Jeżów k/Jeleniej Góry
(sierpień 1958)

2. Szkoła Szybowcowa
Bezmiechowa Dolna
k/Leska
(lipiec 1956)

Góra Żar (761 m. n.p.m.), leży w środku Śląskiego Beskidu Małego, nad sztucznym jeziorem w Porąbce. W 1934 r. teren górzysty wybrano na szybowisko. Na górze Żar powstał hangar, budynek pilotów z kuchnią, pole wzlotów (start z gum), lądowisko u podnóża góry (315 m. n.p.m.). Wojna przerwała szkolenie na szybowisku (1939-1946). Szkoła Szybowcowa A.P.R.L. „Żar” Międzybrodzie k/Żywca, (1956-1969) została rozwiązana w 1969 r.

ANTONI KOCJAN olkuszanin, konstruktor szybowców
120 rocznica urodzin (1902-1944)

SKALSKIE. OLKUSZ

KUCHNIE OKNA SCHODY
PANELE CIĘŻKI

ANTONI KOCJAN

urodził się 12 sierpnia 1902 r. we wsi **Skalskie** k/Olkusza w Królestwie Kongresowym. Pierwsza wojna światowa (1914) nie oszczędzała Antoniego. Odzyskana niepodległość 11 listopada 1918 r. została przerwana wojną bolszewicką. Antoni (l. 18) jest uczestnikiem tej wojny od 20 maja 1920 - 1 marca 1921 w 11 pułku Piechoty WP. 15 sierpnia 1920 r. duch żołnierza polskiego i całego narodu był silniejszy. Niepodległość nie upadła, życie w kraju stabilizowało się. Antoni po uzyskaniu matury (1923) wyjeżdża do Warszawy.

miejsce urodzenia
Antoniego Kocjana

1795 III ROZBIÓR

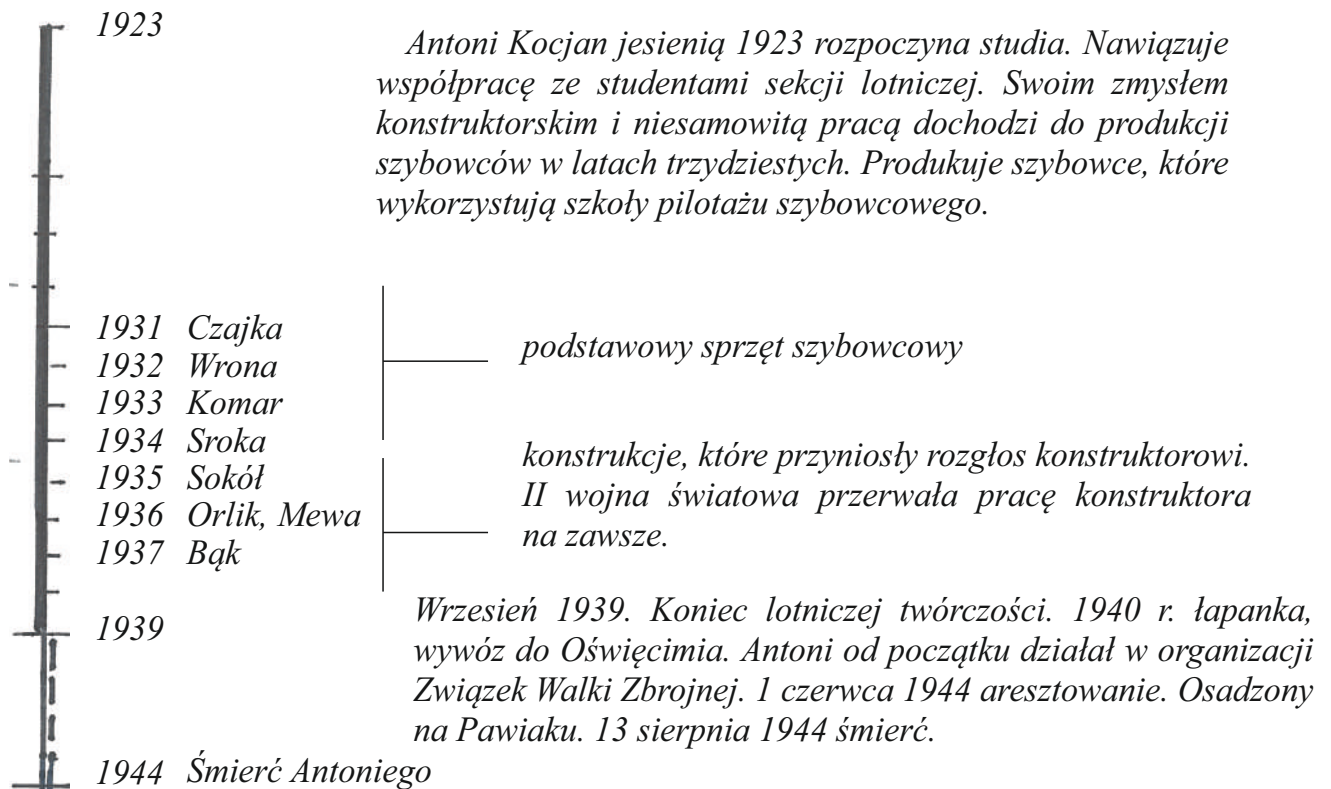
całkowita likwidacja państwa polskiego

1918

 Królestwo Kongresowe

ur. 12 sierpień 1902
Antoni Kocjan

1939 1944 13 sierpień
Likwidacja Pawiaka
śmierć Antoniego

II Rzeczpospolita Polska

11 listopada 1918 dzień odzyskania państwowości. Polska zaistniała na mapie Europy w zbliżonych granicach pod koniec XVIII wieku.

Urodziłem się 7.04.1939 w Babinie k/Lublina. Nie trzeba było pięciu miesięcy, kiedy wojska hitlerowskie wkroczyły w granice zachodniej Polski, do rzeki Bug. Od pierwszego września mieszkałem w Generalnej Guberni.

Antoni Kocjan jesienią 1923 opuszcza ziemię olkuską, rozpoczynając studia w Warszawie.

Szkoła Szybowcowa w Bezmiechowej k/Leska, lata trzydzieste, to czasy gdy w Polsce zwrócono uwagę na szybownictwo. Na początku 1929 znaleziono tereny dogodne do wykonywania lotów szybowcem. W połowie 1923 wykonano pierwsze loty w Bezmiechowej. Szkolenie szybowcem rozpoczęto pod koniec 1929 r.

PODSTAWOWE KONSTRUKCJE

(1931-1934)

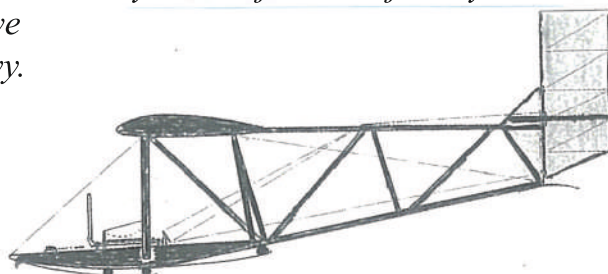
Aerokluby i szkoły szybowcowe działające w II RP były wyposażone w szybowce konstrukcji Antoniego Kocjana. Po wojnie szybowce były rekonstruowane i służyły w Aeroklubach do lat sześćdziesiątych

x)

a. Wrona bis szybowiec jednomiejscowy

Konstrukcja drewniana, skrzydła dwudźwigarowe podparte zastrzałami. Tył kadłuba kratowy.

Rozpiętość 9.31m, długość 5.6m,
wysokość 1.9m
Doskonałość 11.

a. Wrona bis w locie.

Podstawowy szybowiec szkoleniowy, używany w Polsce w latach 1934 - 1939.

Piotr Młynarski 9 listopada 1935 roku wykonał na Wronie bis lot trwający 4 godziny i 7 minut.

b. Komar 1933 Konstrukcja drewniana, kryta płótnem, skrzydła jednodźwigarowe W 1948 zrekonstruowano szybowiec (Komar 48). Był używany w szkoleniu szybowcowym w Aeroklubach i Szkołach Szybowcowych do 1965r.

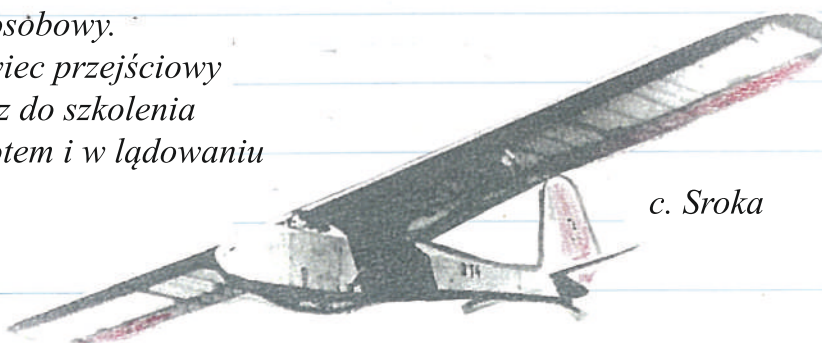

b. Komar 48

13-14 maja 1937r. Wanda Modlibowska ustanowiła rekord na długotrwałość. Rekord światowy 24 godziny 14 minut. 19-20 października Stanisław Wielgus 1949 roku na komarze 48 ustanowił rekord długotrwałości lotu 35 godzin 14 minut.

c. Szybowiec treningowy jednoosobowy.
Sroki używane były jako szybowiec przejściowy między Czajką, a Komarem oraz do szkolenia w lotach holowanych za samolotem i w lądowaniu pod stok.

Doskonałość szybowca 18

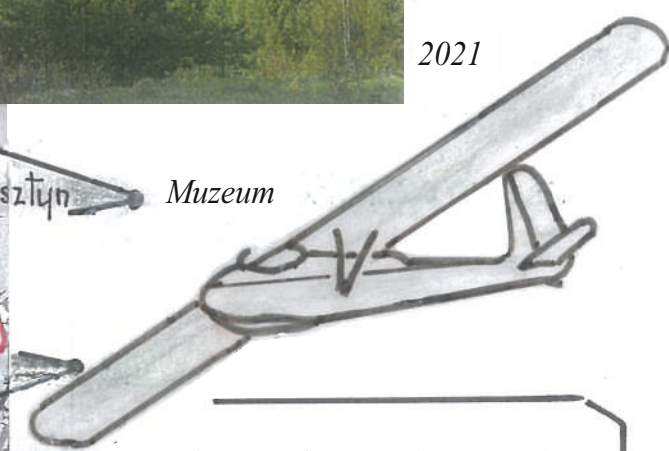
c. Sroka

pil. szyb. Stanisław BARTOSZCZE

Zamieszkanie w Olkuszu (październik 1969), było poprzedzone trzyletnią nauką doskonalenia pilotażu w lotnictwie sportowym (1956-1959), trzyletnimi studiami w Oficerskiej Szkole Radiotechnicznej (1959-1962), siedmioletnią służbą wojskową w 15 dr OPK w Ciągowicach k/Zawiercia (październik 1962 - październik 1969).

2021

Minęło pięćdziesiąt lat mieszkania w Olkuszu z Rodziną. W tym dwanaście lat służby wojskowej z odpowiedzialnością inżyniera w 16 dr OPK w Podpolis k/Bukowna (październik 1969 - luty 1981). Dziesięć lat pracy w wojskowym zakładzie remontowym

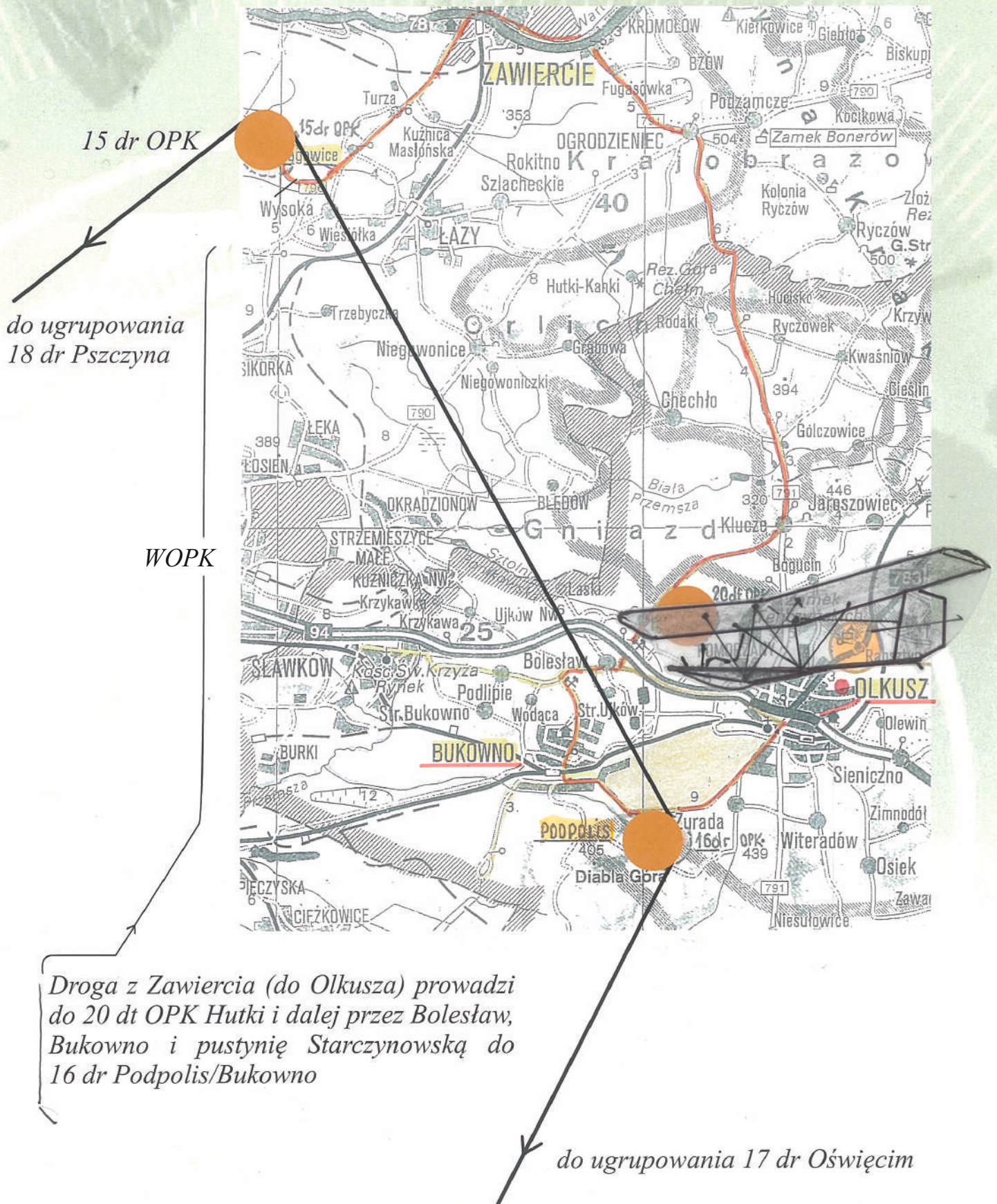
Rynek Olkusz

2021

jako technolog organizacji i wykonania remontu urzędzeń elektronicznych (1981-1999). Dwa lata to montaż sprzętu elektronicznego z odpowiedzialnością kierownika zmiany Betamex - Kraków (1991-1993). To czas dwudziestoczworoletniej pracy praktycznie bez łączności z mieszkańcami Olkusza.

...dywizjony raketowe i techniczny OPK w powiecie olkuskim i zawierciańskim z ugrupowania raketowego 13 DR OPK w latach 1962-1989 ZWIĄZKU OPERACYJNEGO 3K OPK.

do ugrupowania
18 dr Pszczyna

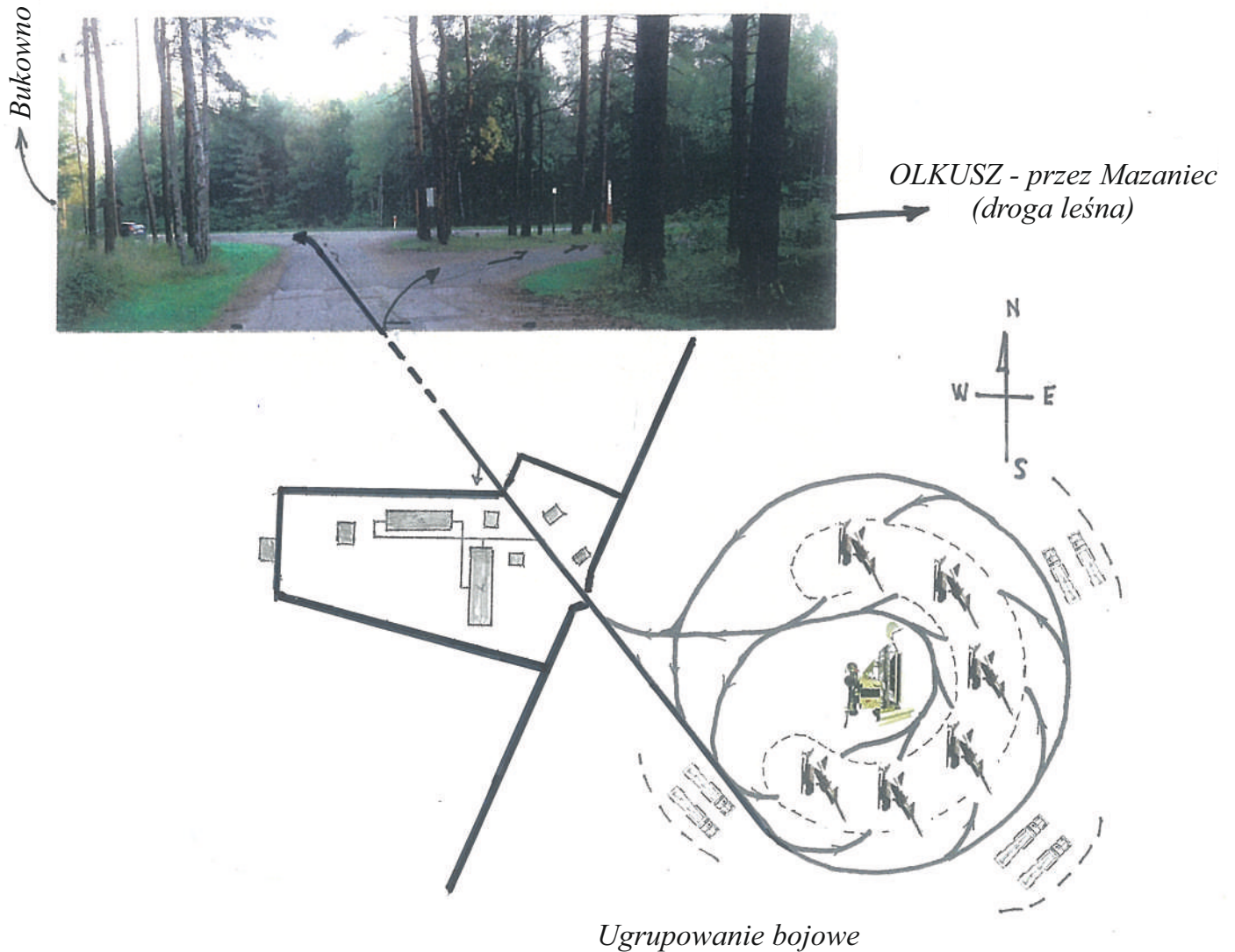
WOPK

Droga z Zawiercia (do Olkusza) prowadzi
do 20 dr OPK Hutki i dalej przez Boleśław,
Bukowno i pustynię Starczynowską do
16 dr Podpolis/Bukowno

do ugrupowania 17 dr Oświęcim

27 lat stacjonowania 16 dr w ugrupowaniu taktycznym 13 Dywizji Rakietowej Obrony Powietrznej Kraju w Bytomiu do obrony przestrzeni powietrznej Górnego Śląska zachodniej części województwa krakowskiego.

Każdego dnia była bezpośrednia obrona mienia raketowego w ugrupowaniu bojowym w części poligonowej, a w koszarowej mienia ogólnowojskowego z zakwaterowaniem stacjonarnym żołnierzy służby zasadniczej.

Ugrupowanie bojowe

Dzisiaj mija 28 lat kiedy byłem już na co dzień wśród mieszkańców Olkusza, a szczególnie wśród młodzieży szkolnej (1993-2020). Prowadziłem zajęcia na prawo jazdy (1994-2008) z elektroniki w Zespole Szkół - Klucze (1998-2006). 24 października 2002 w setną rocznicę urodzin Antoniego Kocjana, patrona Zespołu Szkół nr 3 w Olkuszu, uczestniczyłem w uroczystości i Seminarium „Antoni Kocjan - Patron Szkoły”. Przeprowadziłem wykład „inż. Antoni Kocjan, olkuszanie - konstruktor szybowców”. Wykład nawiązywał do czasów (1958), gdy z pola startowego na górze Żar (761 m. n.p.m.) wykonywałem start „z gum” do lotu żaglowego na szybowcu Komar (konstrukcja 1933). Wtedy nic nie wiedziałem o konstruktorze szybowców. Był to czas by się podzielić z uczestnikami Seminarium wrażeniami z lotu szybowcem Komar oraz startami, lotami z lądowaniem na szybowcach w Beskidzie Żywieckim od Międzybrodzia z górą Żar (761 m n.p.m.) - w kierunku Baraniej Góry - 1220 m. n.p.m. - mijając górę Pilsko - 1550 m. n.p.m. - dalej na północny-wschód do Babiej Góry - 1725 m. n.p.m. - i lądowiska u podnóża góry Żar - 310 m. n.p.m. Jest to odległość ponad 130 km nie uwzględniając lotów w krążeniu pod chmurami.

Centrum OLKUSZA
2002

Program seminarium przewiduje:

Wykłady, referaty oraz dyskusje:

- **Antoni Kocjan „Człowiek, który wygrał wojnę” Patron Naszej Szkoły** – referat młodzieży ZS nr 3 im. Antoniego Kocjana w Olkuszu
- **Inż. Antoni Kocjan olkuszanie** – znakomity konstruktor szybowcowy i lotniczy – referat przedstawiciela LOK Stanisława Bartoszcze.
- **Polskie państwo podziemne** – wykład pracownika naukowego Akademii Pedagogicznej w Krakowie prof. Jacka Chrobotyńskiego
- **Działalność wywiadowcza Antoniego Kocjana w czasie II wojny światowej** – referat Młodzieży I LO im K. Kazimierza Wielkiego w Olkuszu
- **V1, V2 Tajna broń Hitlera** – referat inż. Andrzeja Glassa, autora książki p.t. „Antoni Kocjan – szybowce i walka z bronią „V” ”

Seminarium: „Antoni Kocjan - Patron Zespołu Szkół Nr 3 w Olkuszu”

2002

Serdecznie zapraszamy

Pana

Stanisława Bartoszcze

na uroczystość z okazji 100 rocznicy urodzin
Naszego Patrona – Antoniego Kocjana.
Seminarium odbędzie się 24 października 2002r o godz. 11⁰⁰
w auli Z. S. nr 3 im A. Kocjana w Olkuszu ul. F. Nullo 32

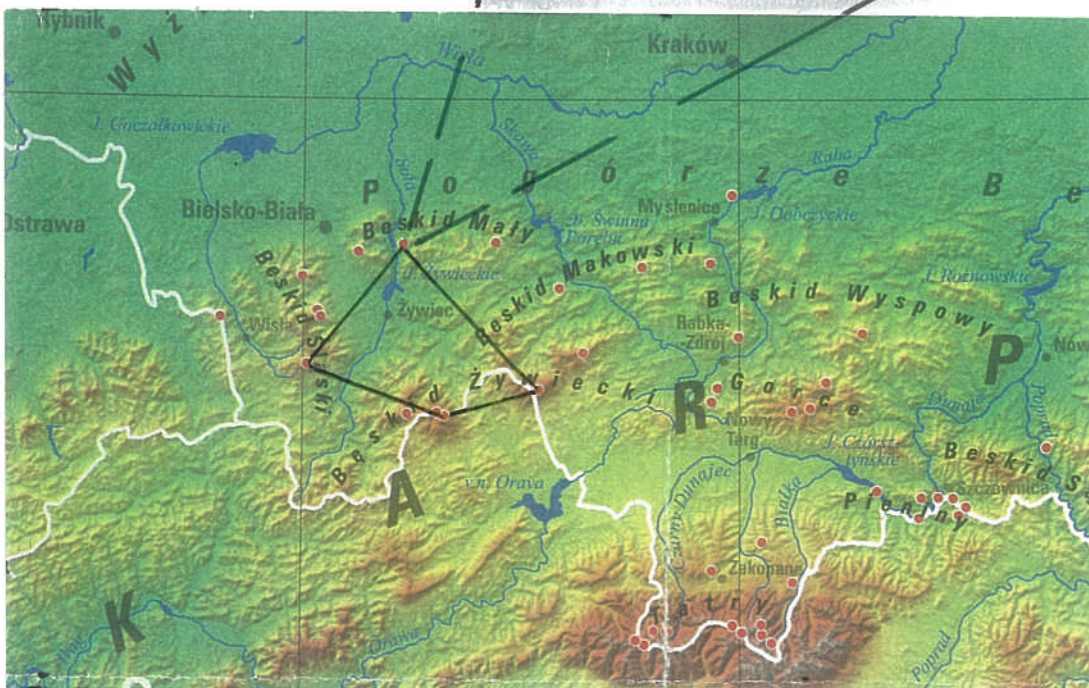
GÓRA ŻAR 761 m. n.p.m. - SZYBOWISKO 1934-1969

44 lat (1958), minęło kiedy byłem za sterem szybowca nie wiedząc, o tym, że wykonałem lot na szybowcu konstrukcji olkuszana, jednego z wielu konstruktorów lotniczych. Był to 5 sierpień godz. 9:30. Z pola startowego na górze Żar wykonałem start do lotu żaglowego. Po pięćdziesięciu minutach, opuściłem pole żaglowe i przeleciałem lotem szybowym nad wodę Jeziora Międzybrodzkiego. Po dwudziestu minutach szybowania u podnóża góry Żar (310 m. n.p.m.) lądowałem. Przekazałem szybowiec dla pilota oczekującego na lądowisku.

25 sierpnia na szybowcu Mucha 100 godzina 9.20 wykonałem ze szczytu Góry Żar start z gum. Zadanie do wykonania: lot żaglowy na czas (≥ 5 godzin) i lot z przewyższeniem (≥ 1000 m.). O godzinie 16.00 lądowałem na lądowisku podnóża góry. Zadanie wykonałem. Czas lotu 6 godz. 40 minut. Osiągnięta wysokość 1861 m n.p.m.

- c. Kolejka liniowo-szynowa
- d. lądowisko (310 m n.p.m)

Góra Żar (761 m n.p.m) leży w środku Śląskiego Beskidu Małego nad sztucznym jeziorem w Porąbce. W 1934 r. teren górzysty wybrano na szybowisko. Na górze powstał hangar, budynek pilotów z kuchnią. Pole wzlotów, lądowisko u podnóża góry (310 m n.p.m.). Szybowisko zlikwidowano w 1969.

ŻAR - 761 m n.p.m. SZYBOWISKO (1934)

**SZKOŁA SZYBOWCOWA A.P.R.L. „ŻAR” MIĘDZYBRODZIE
k/ŻYWCA do 1969**

a. lot szybowy nad J. Międzybrodzkim
(350 - 800 m n.p.m)

Pole wzlotów z przestrzenią lotów żaglowych. Loty na przewyższeniu > 761 m n.p.m. i czas (nawet 38 godzin)*¹

Kolejka liniowo-szynowa. Transport szybowców.

Lądowisko u podnóża góry (310-450 m n.p.m) z miejscem załadunku szybowca do transportu.

* Góra Żar (761 m n.p.m.) wypiętrza się zwalistą o spłaszczonym wierzchołku kopą, przewyższającą dolinę Soty o blisko 450 m.

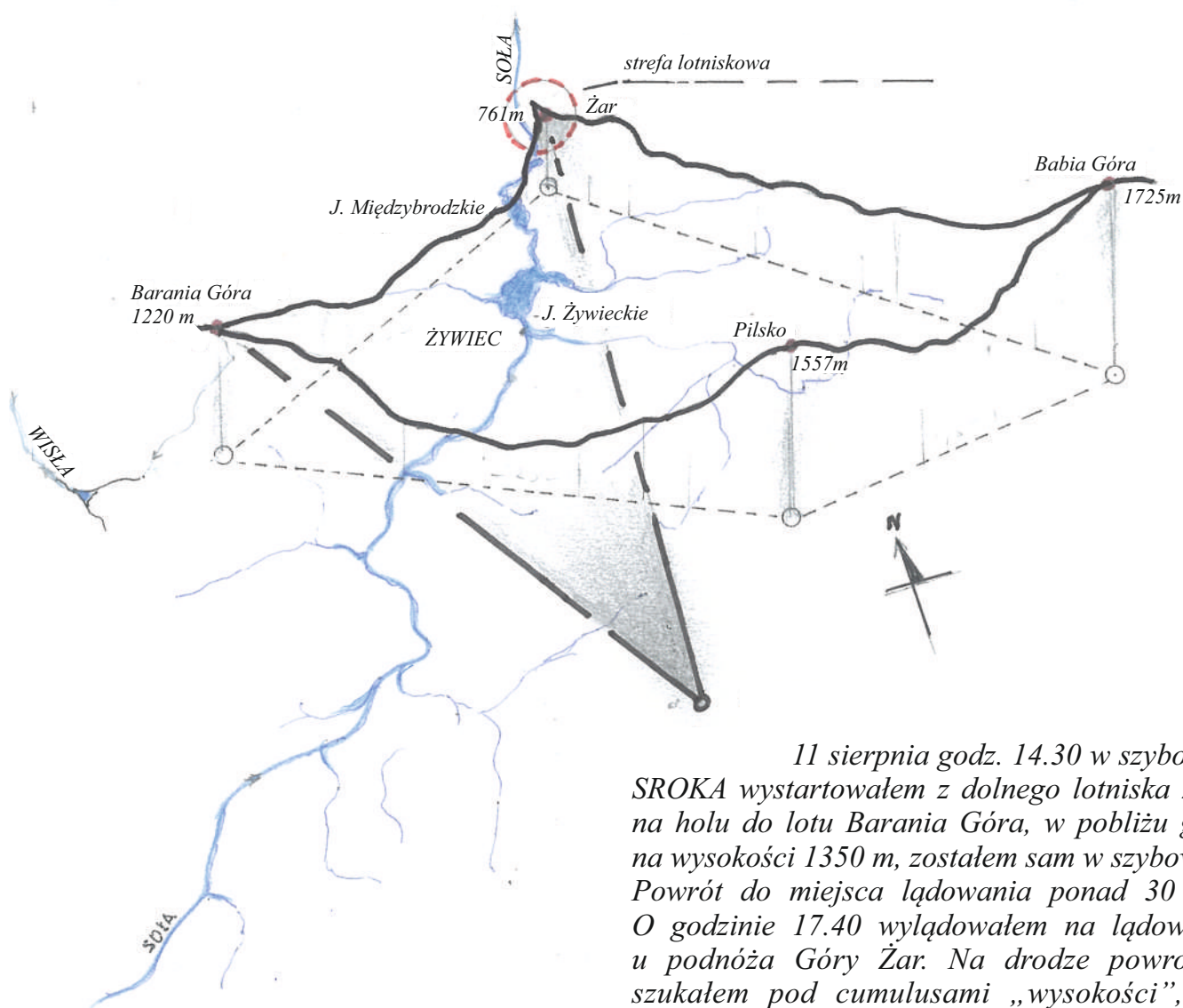
Fenomenem tego miejsca jest największe nasilenie w Beskidach wiatrów. W 1979 uruchomiono hydro elektrownię (500 MW). Hala maszyn jest wewnątrz Góry, która jest podłączona z J. Międzybrodzkim z drugiej strony ze zbiornikiem o pojemności 2 000 000 m³.

spłaszczona kopa

REJON LOTNISKI szybowcowego Góra ŻAR 761 m n.p.m.

Różnice wysokości terenu na kierunku : Góra Żar 761 m - Babia Góra 1220 m - Pilsko 1557 m - Babia Góra 1725 m

11 sierpnia godz. 14.30 w szybowcu SROKA wystartowałem z dolnego lotniska ŻAR na holu do lotu Barania Góra, w pobliżu góry na wysokości 1350 m, zostałem sam w szybowcu. Powrót do miejsca lądowania ponad 30 km. O godzinie 17.40 wylądowałem na lądowisku u podnóża Góry Żar. Na drodze powrotnej szukałem pod cumulusami „wysokości”, lot szybowy z kierunkiem to strata wysokości. Musiałem „odnawiać” wysokość wykorzystując prądy wznoszące, by powrócić do miejsca startu.

Lot szybowcem w terenie górskim: **szybowy** - nad powierzchnią Jeziora Międzybrodzkiego (310 m n.p.m), **żaglowy** - nad zboczem góry Żar strona południowa, nawietrzna, **termiczny** - z wykorzystaniem prądów wznoszących pod cumulesem i w jego przestrzeń. Lot szybowy to ciągle „odnawianie” wysokości. To ciągły lot z prędkością nominalną, dający siłę nośną dla szybowca w każdym miejscu przestrzeni powietrznej (A.Z.).

**¹) W 1969 r. Zarząd Główny A.P.R.L. przekazał infrastrukturę na szczycie Góry Żar - Szkoły Szybowcowej A.P.R.L. „Żar” w Międzybrodziu k/Żywca, Zarządowi Energetycznemu Okręgu Południowego z elektrownią wodną Poręba-Żar. Szkoła Szybowcowa została zlikwidowana. W 1979 po ośmiu latach budowy uruchomiono pod górą Żar pierwszą w Polsce hydroelektrownię szczytowo-pompową o mocy 500 MW. Hala maszyn znajduje się w wydrążonej wewnątrz góry komorze (310 m. n.p.m.), która z jednej strony połączona jest podziemnym rurociągiem z Jeziorem Międzybrodzkim, z drugiej strony dwoma przewodami rurowymi ze zbiornikiem akumulacyjnym o pojemności 2 miliony m³ (2*10⁶m³) zbudowanym na szczycie góry Żar (761 m. n.p.m.).*

Materialy

- 1. Fotografia Franciszek Rozmus. Najstarsze renesansowe organy w Polsce*
- 2. Panoramy gór polskich. Wydanie 6. 2019 rok*
- 3. A. Glass. Antoni Kocjan Szybowce i walka z bronią V*
- 4. Beskid Śląski i Żywiecki. Mapa turystyczna 1:75000 Nr katal. 30-072-18*
- 5. Skrzydlata Polska. Roczniki*

Skróty

<i>WOPK</i>	<i>Wojska Obrony Powietrznej Kraju 1962-1990</i>
<i>A.P.R.L.</i>	<i>Aeroklub Polska Rzeczypospolita Ludowa</i>
<i>16 dr OPK</i>	<i>16 dywizjon rakietowy Obrony Powietrznej Kraju</i>
<i>13 DR OPK</i>	<i>13 Dywizja Rakietowa Obrony Powietrznej Kraju</i>
<i>3 K OPK</i>	<i>3 Korpus Obrony Powietrznej Kraju</i>
<i>20 dt OPK</i>	<i>20 dywizjon techniczny Obrony Powietrznej Kraju</i>
<i>OPK</i>	<i>Obrona Powietrzna Kraju</i>
<i>n.p.m.</i>	<i>nad poziom morza</i>
<i>II RP</i>	<i>druga RZECZPOSPOLITA POLSKA (1918-1939)</i>